

Инструмент за самооценка за политиката за младежта

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

The opinions expressed in this work are the responsibility of the authors and do not necessarily reflect the official policy of the Council of Europe.

All requests concerning the reproduction or translation of all or part of this document should be addressed to the Directorate of Communication (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int). All other correspondence concerning this document should be addressed to the Directorate General of Democracy – Youth Department (youth@coe.int).

Cover and layout: Documents and Publications Production Department (SPDP), Council of Europe

Photos: © Council of Europe

This publication has not been copy-edited by the SPDP Editorial Unit to correct typographical and grammatical errors.

© Council of Europe, February 2021
Printed at the Council of Europe

Въведение

Един от приоритетите на междуправителственото сътрудничество в Съвета на Европа в областта на младежта е да се насърчава и подкрепя развитието на политиките за младежта.

— Тази задача е възложена на Европейския координационен комитет за младежта (ЕККМ), който обединява представители на министерства или органи, отговарящи за въпросите на младежта, от 50-те държави – страни по Европейската културна конвенция.

— ЕККМ насърчава сътрудничеството между правителствата в сектора на младежта и предоставя рамка за сравнение на националните политики за младежта, обмен на най-добри практики и изготвяне на документи за определяне на стандарти.

— Именно в този контекст ЕККМ официално прие настоящия инструмент за самооценка за развитието на политиката за младежта и насърчи държавите членки да го използват и разпространяват.

Контекст на инструмента за самооценка

В условията на липсващи механизми за мониторинг, чрез които да се проследява работата на Съвета на Европа в сектора на младежта, ЕККМ отчете наличието на все по-голямо търсене от страна на правителствата на държавите членки за разработването на критерии и методи за „измерване“ с цел оценка на постигнатия с течение на времето напредък.

— Вследствие на това ЕККМ прие за необходимо да се разработи набор от референтни показатели за качество на политиката за младежта, основани *inter alia* на препоръки, приети от Комитета на министрите (или, по целесъобразност, на текстове, приети от други съответни органи на Съвета на Европа).

— Във връзка с тези референтни показатели беше разработен инструмент за самооценка със стандартни показатели, така че органите, отговарящи за младежта, да могат да определят напредъка, постигнат с течение на времето в разработването на техните политики за младежта, и да приемат решения за необходими корекции или промени.

— Този инструмент е разработен в помощ на самооценката на държавите членки за съответствие със стандартите на Съвета на Европа за политиката за младежта и като основа за развитието на индивидуализирана политика за младежта.

Основни принципи на публичните политики за младежта според Съвета на Европа

През годините Съветът на Европа е разработил различни принципи, цели и ценности, които следва да залегнат в основата на политиките за младежта.

Според Съвета на Европа всяка публична политика за младежта следва да насърчава следните принципи¹:

- a. Да се инвестира целенасочено в младежите по съгласуван и взаимно утвърждаващ начин, по възможност чрез подход, насочен към възможностите, а не към проблемите, като при необходимост се изготвят, наред с другото, стандарти и инструменти на политиката за младежта;
- b. Младежите да се включват както в стратегическото формулиране на политиките за младежта, така и в изясняването на техните възгледи за оперативната ефективност на прилагането на политиките;
- c. Да се създават условия за учене, възможности и опит, които да гарантират, че младежите имат възможности да развиват своите знания, умения и компетентности, за да участват пълноценно на пазара на труда и в гражданското общество;
- d. Да се създават системи за събиране на надеждни данни за демонстриране на ефективността на политиките за младежта и определяне на наличието на „пропуски в политиката“ във връзка с ефективното предоставяне на услуги на младежи от определени социални групи, в определени области или при определени условия;
- e. Да се покаже ангажимент за намаляване на такива „пропуски в политиката“, когато те очевидно съществуват.

Тези общи принципи описват какви следва да бъдат характеристиките на една стабилна политика. Държавите членки се насърчават също така да следят въздействието и ефективността на политиките, които прилагат, и да бъдат готови да ги усъвършенстват (или дори да прекратят изпълнението им), ако те се окажат частично или изцяло неефективни.

Настоящият инструмент за самооценка обаче не е насочен пряко към основните принципи на политиките за младежта, описани по-горе. Всички заинтересовани страни, които желаят да оценят своето съответствие на тези принципи в собствения си контекст (независимо дали на местно, регионално, национално или европейско равнище), се насърчават да използват инструментариума за стандартите за качество, разработен от Европейския младежки форум (ЕМФ), който обхваща повечето от изброените по-горе принципи².

Настоящият инструмент за самооценка има друга насоченост, тъй като той се отнася конкретно до спазването на стандартите на Съвета на Европа за политиката за младежта.

1. Източник: „Съветът на Европа и политиката за младежта: подкрепа, помощ и ресурси за развитие на политиката за младежта в държавите членки“ (2016 г.). Тези принципи са изведени от различни ключови документи на Съвета на Европа относно политиката за младежта, включително мандатите на Европейския координационен комитет за младежта (ЕККМ) и на Консултативния съвет по въпросите на младежта (КСВМ), Сборник по въпросите на политиката за младежта (2012 г.), както и окончателният доклад на работната група по показателите за политиката за младежта от 2003 г.

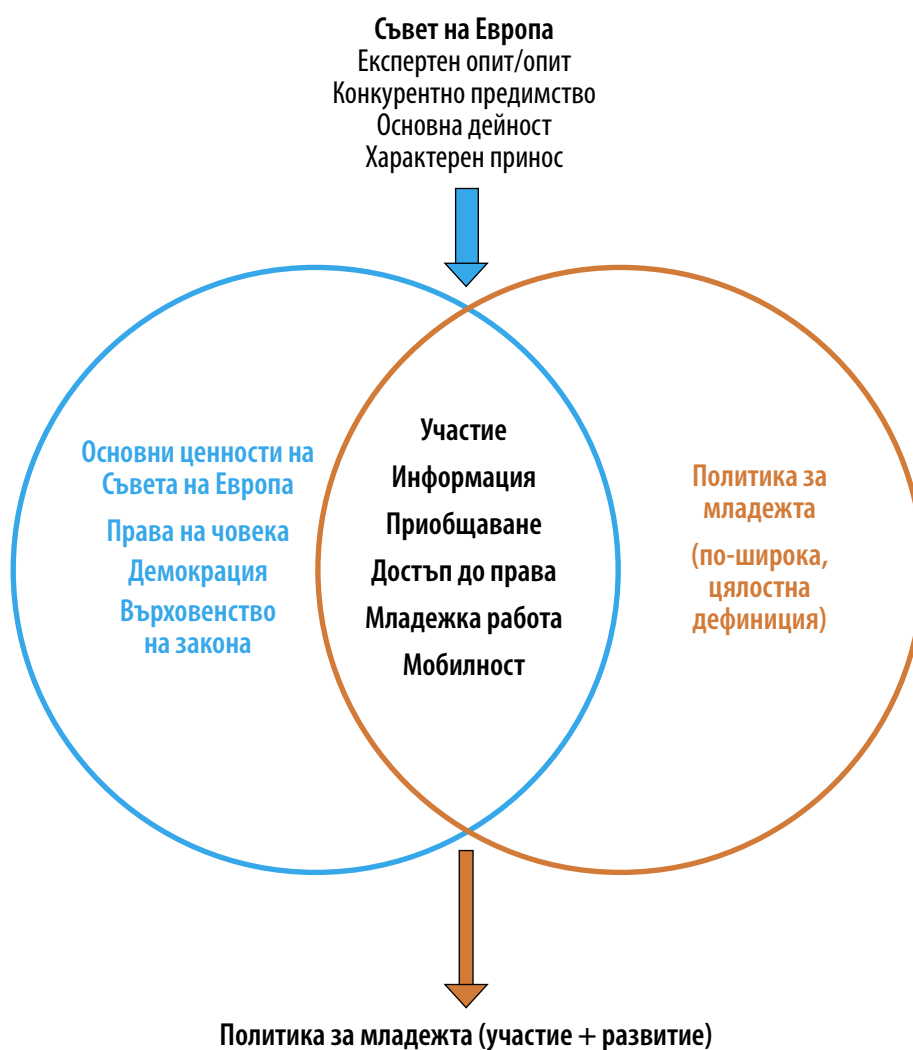
2. <https://www.youthforum.org/toolkit-quality-standards-youth-policy>.

Основни стандарти на Съвета на Европа за политиката за младежта

Според ЕККМ обхватът и насочеността на политиката на Съвета на Европа за младежта следва да продължават да подкрепят основните ценности на организацията (права на човека, демокрация и върховенство на закона).

Шестте основни области на интервенция (вж. графиката) на политиката на Съвета на Европа за младежта се основават на приети от Съвета на Европа стандарти в областта на младежта (главно препоръки на Комитета на министрите). Те следва да осигурят основа за всяко бъдещо развитие на политиката за младежта в рамките на организацията.

Как да използваме инструмента за самооценка за политиката за младежта

Настоящият инструмент е създаден в помощ на държавите членки, както и на други публични заинтересовани страни на различни равнища (местно, регионално, национално, международно), за самооценка на съответствието им със стандартите на Съвета на Европа въз основа на шестте области на интервенция (участие, информация, приобщаване, достъп до права, младежка работа и мобилност), които са залегнали в основата на политиката на Съвета на Европа за участие и развитие на младежта.

От решаващо значение е и необходимостта от приобщаване на младежите към европейските ценности и по-конкретно към основните ценности на Съвета на Европа (права на човека, върховенство на закона, демокрация). Съветът на Европа винаги е насърчавал концепция за политиката за младежта, основана на споделени европейски ценности и чувство за принадлежност към Европа. Ето защо това европейско измерение следва да се насърчава в шестте области на интервенция на политиката на Съвета на Европа за младежта.

За всяка от тези области на интервенция инструментът предоставя конкретни и измерими показатели, посредством които държавите членки могат да започнат да измерват напредъка в прилагането на основните стандарти на Съвета на Европа (а именно, преди всичко на съответните препоръки на Комитета на министрите).

По-нататък чрез критериите за самооценка може да се измерва напредъкът по всеки показател.

В съответствие с подобни инструменти, използвани в Съвета на Европа³, се очаква държавите членки да могат да осъществяват следните действия с помощта на този инструмент:

- ▶ да повишават осведомеността и разбирането за политиката за младежта;
- ▶ да осъществяват базова самооценка на текущото изпълнение;
- ▶ да допринасят за определяне на мерките, необходими за постигането на по-нататъшно съответствие;
- ▶ да изтъкват и споделят добри практики;
- ▶ да измерват напредъка във времето.

Държавите членки се насърчават да използват инструмента по динамичен начин, чрез периодична оценка на тяхното съответствие със стандартите на Съвета на Европа, когато е целесъобразно. В това отношение инструментът дава възможност на потребителите да регистрират положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък, както и области за подобрение и възможни последващи действия.

Инструментът е насочен преди всичко към държавите членки, в които политиката за младежта е въпрос от национална компетентност. Възможно е обаче инструментът да се използва и във федералните държави или в държавите, в които въпросите, свързани с младежта, се разглеждат от регионалните и местните органи, въпреки че това вероятно ще изисква допълнителна координация и работа в екип между различните заинтересовани компетентни органи.

Държавите членки се насърчават да споделят този инструмент със съответните заинтересовани страни (като министерства, отговарящи за въпросите, свързани с младежта, други министерства, младежки организации, младежки съвети, регионални и местни органи, съответни професионални групи, работещи с младежи), за да се подкрепя развитието на европейски политики за младежта, основани на ценности.

3. Вж. „Инструмент за оценка на участието на децата“: инструмент за самооценка за измерване на напредъка по прилагането на Препоръка CM/Rec(2012)2 на Комитета на министрите до държавите членки относно участието на деца и младежи до 18-годишна възраст.

Обобщение на основните показатели за измерване на напредъка в прилагането на стандартите на Съвета на Европа

Област на интервенция	Съответни показатели
Участие	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Политиката за младежта улеснява активното участие на всички младежи във вземането на решения, особено по отношение на решенията, които ги засягат, и ги насърчава да се ангажират като активни граждани. ▶ Правителството признава и подкрепя младежките организации, младежките съвети и други младежки инициативи или структури.
Информация	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Политиката за младежта улеснява предоставянето на подходяща и съобразена с младежи информация и достъп на всички младежи до нея както офлайн, така и онлайн. ▶ Политиката за младежта създава възможности за младежите да развиват компетентности за управление на информацията.
Приобщаване	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Политиката за младежта насърчава приобщаването на младежите в уязвимо положение във всички области на живота (включително образование и обучение, заетост и професии, жилищно настаняване, здравеопазване, спорт, отдих и култура). ▶ Политиката за младежта е насочена към предотвратяване на дискриминацията, насилието и изключването, с които се срещат младежите, независимо на какви основания⁴.
Достъп до права	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Политиката за младежта насърчава и улеснява по-ефективно достъпа на всички младежи до права и премахва всякакви правни, административни и практически пречки. ▶ С политиката за младежта се подкрепя координиран подход за подобряване на достъпа на младежите до права чрез сътрудничество във всички съответни области на политиката на международно, национално, регионално и местно равнище.
Младежка работа	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Въвеждането или по-нататъшното развитие на качествена младежка работа е осигурено и се подпомага проактивно в местните, регионалните или националните политики за младежта. ▶ Компетентностите на специалистите, работещи с младежи на платени или на доброволни начала, гарантират предоставянето на висококачествена младежка работа.
Мобилност	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Политиката за мобилност на младежта подкрепя мобилността на младежите, по-специално с цел да се насърчава чувството за принадлежност към Европа. ▶ Политиката за младежта насърчава разработването на качествени проекти за мобилност.

4. Посочени изрично в член 14 от Европейската конвенция за правата на човека или под всяка друга форма, установена в практиката на Европейския съд по правата на човека.

УЧАСТИЕ

Правно основание				
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Препоръка Rec(2006)14 на Комитета на министрите до държавите членки относно гражданството и участието на младежите в обществения живот ▶ Препоръка Rec(2004)13 на Комитета на министрите до държавите членки относно участието на младежите в местния и регионалния живот ▶ Ревизираната Европейска харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите на Конгреса на местните и регионални власти към Съвета на Европа ▶ Препоръка Rec(2006)1 на Комитета на министрите до държавите членки относно ролята на националните младежки съвети в развитието на политиката за младежта ▶ Европейска конвенция за правата на човека, член 11 (свобода на събиране и сдружаване) ▶ Препоръка относно участието на деца и младежи до 18-годишна възраст и Инструмент за оценка на участието на децата към нея 				
Показател 1				
<p>Политиката за младежта улеснява активното участие на всички младежи във вземането на решения, особено по отношение на решенията, които ги засягат, и ги насърчава да се ангажират като активни граждани.</p>				
Критерии за самооценка	Да	Не напълно ⁵	Не	Примери за добри практики
Чрез политиката за младежта на младежите се помага да бъдат активни граждани, по-специално като им се предоставят възможности за учене и опит, които ще увеличат участието им в обществения живот.				
Въведени са подходящи структури или механизми, които да правят възможно участието на всички младежи, включително на младежите в уязвимо положение, в решенията и дебатите, които ги засягат.				
Насърчава се обменът и използването на добри практики за ефективно и новаторско участие на местно, регионално и национално равнище.				

5. Или „в процес на изпълнение“.

Показател 2

Правителството признава и подкрепя младежките организации, младежките съвети и други младежки инициативи или структури.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Правото на младежите да се сдружават с други лица и да образуват органи, в които колективно да преследват общи цели, е гарантирано.				
На младежките организации, съвети и инициативи са осигурени помещения, финансови ресурси и материална подкрепа, необходими за осигуряването на тяхната безпроблемна и ефективна работа.				
На местно, регионално и национално равнище съществуват независими младежки организации и младежки съвети, които играят активна роля в разработването и прилагането на политиката за младежта.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

ИНФОРМАЦИЯ

Правно основание

- ▶ Препоръка CM/Rec(2010)8 на Комитета на министрите до държавите членки относно информацията за младежта
- ▶ Препоръка No. R (90) 7 на Комитета на министрите до държавите членки относно информацията и консултациите за младежи в Европа
- ▶ Други релевантни инициативи на Съвета на Европа:
 - Стратегия за управление на интернет 2016-2019 г.
 - Препоръка R(97)20 на Комитета на министрите до държавите-членки относно „речта на омразата“
 - Кампания на движението „Език без омраза“

Показател 1

Политиката за младежта улеснява предоставянето на подходяща и съобразена с младежи информация и достъп на всички младежи до нея както офлайн, така и онлайн.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Услугите за информиране и консултиране на младежите се предоставят на местно или регионално равнище.				
Услугите за информиране и консултиране на младежите се предоставят на национално равнище.				
Формите и каналите на информацията за младежите са адаптирани към променящите се нужди и предпочитания на младежите, включително към новите информационни технологии.				
Младежите участват в разработването на информационно съдържание и канали за младежта.				
Услугите за информиране и консултиране на младежите са насочени по-специално към нуждите на младежите в неравностойно положение.				

Показател 2

Политиката за младежта създава възможности за младежите да развият компетентности за управление на информацията.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Информационната/цифровата грамотност, включително критичното мислене, са включени във формалното образование.				
Информационната/цифровата грамотност, включително критичното мислене, са включени в неформалното или информалното образование.				
Политиката за младежта повишава осведомеността на младежите за рисковете, пред които се изправят като потребители и създатели на онлайн информация, включително по отношение на защитата на личните им данни.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

ВКЛЮЧВАНЕ

Правно основание

- ▶ Препоръка [CM/Rec\(2015\)3](#) на Комитета на министрите до държавите членки относно достъпа на младежи от общности в неравностойно положение до социални права (ENTER)
- ▶ Препоръка [CM/Rec\(2016\)7](#) на Комитета на министрите до държавите членки относно достъпа на младежите до права

Показател 1

Политиката за младежта насърчава приобщаването на младежите в уязвимо положение във всички области на живота (включително образование и обучение, заетост и професии, жилищно настаняване, здравеопазване, спорт, отход и култура).

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Политиката за младежта отчита по-специално нуждите на младежите в уязвимо положение.				
Предвидени са конкретни мерки за насърчаване на приобщаването на всички младежи, особено в и чрез младежка работа, мобилност, участие и информация.				
Политиката за младежта създава връзки към образователната политика, за да се насърчава приобщаването на младежите.				
Политиката за младежта създава връзки към политиката по заетостта, за да се насърчава приобщаването на младежите.				
Политиката за младежта създава връзки към политиките за жилищно настаняване и здравеопазване, за да се насърчава приобщаването на младежите.				

Показател 2

Политиката за младежта е насочена към предотвратяване на дискриминацията, насилието и изключването, с които се срещат младежите, независимо на какви основания⁶

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Въведени са конкретни мерки, чрез които да се даде възможност на всички младежи да заемат активната си роля в обществото, без да се срещат с дискриминация.				
Признава се особената уязвимост на някои младежи по отношение на дискриминацията и стигматизацията и са разработени мерки за справяне с този проблем.				
Въведени са мерки за насърчаване на сближаването и положителните отношения между хора от различни среди, включително в и чрез младежка работа.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

6. Посочени изрично в член 14 от Европейската конвенция за правата на човека или под всяка друга форма, установена в практиката на Европейския съд по правата на човека.

ДОСТЪП ДО ПРАВА

Правно основание

- ▶ Препоръка [CM/Rec\(2016\)7](#) на Комитета на министрите до държавите членки относно достъпа на младежите до права
- ▶ Препоръка [CM/Rec\(2010\)7](#) на Комитета на министрите до държавите членки относно Хартата на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и образование по правата на човека

Показател 1

Политиката за младежта насърчава и улеснява по-ефективно достъпа на всички младежи до права и премахва всякакви правни, административни и практически пречки⁷.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Политиката за младежта допринася за премахването на пречките пред достъпа до възможности за качествено образование и обучение за всички младежи.				
На младежите се предоставя подкрепа за преодоляване на трудностите, с които се срещат при осигуряването на стабилна и значима заетост, и на отрицателните последици от несигурните житейски ситуации.				
Предвиждат се мерки за задоволяване на специфичните нужди на младежите, свързани със социалните грижи и здравеопазването.				

Показател 2

С политиката за младежта се подкрепя координиран подход за подобряване на достъпа на младежите до права чрез сътрудничество във всички съответни области на политиката на международно, национално, регионално и местно равнище.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
С политиката за младежта се гарантира, че на младежите се предоставя образование по правата на човека и образование за демократично гражданство.				
Заинтересованите страни, участващи по въпросите, свързани с младежта, във всички съответни области на политиката, общуват помежду си и си сътрудничат с цел подобряване на достъпа на младежите до права.				
Извършват се прегледи на съществуващото и планираното законодателство или програми, които насърчават и гарантират достъпа на младежите до права, и се въвеждат допълнителни мерки за подкрепа.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

7. Тук не се разглеждат по-конкретно правата, включени в Препоръка [CM/Rec\(2016\)7](#), които вече са обхванати в други области на интервенция (като участие, включване), независимо дали на равнището на показателите или на критериите за оценка.

МЛАДЕЖКА РАБОТА

Правно основание

- Препоръка CM/Rec(2017)4 на Комитета на министрите до държавите членки относно младежката работа

Показател 1

Въвеждането или по-нататъшното развитие на качествена младежка работа е осигурено и се подпомага проактивно в местните, регионалните или националните политики за младежта.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Разработват се стратегии, рамки, законодателство, устойчиви структури и ресурси в подкрепа на младежката работа.				
Равният достъп до младежка работа за всички младежи се насърчава чрез ефективна координация с други сектори и със свързани политики.				
Специалистите, работещи с младежи, и младежите участват активно в развитието на младежката работа.				

Показател 2

Компетентностите на специалистите, работещи с младежи на платени или на доброволни начала, гарантират предоставянето на висококачествена младежка работа.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Разработена е съгласувана и гъвкава рамка, основана на компетентности, за образованието и обучението на специалисти, работещи с младежи на платени или на доброволни начала.				
При всяка такава рамка се вземат предвид съществуващите практики, новите тенденции и области, както и многообразието на младежката работа.				
Заинтересованите страни, включително специалистите, работещи с младежи, и младежите, участват в разработването на тази рамка.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

МОБИЛНОСТ

Правно основание

- ▶ Резолюция (91) 20 за създаване на частично споразумение за младежка карта с цел насърчаване и улесняване на мобилността на младежите в Европа
- ▶ Препоръка R (95) 18 на Комитета на министрите до държавите членки относно младежката мобилност

Показател 1

Политиката за мобилност на младежта подкрепя мобилността на младежите, по-специално с цел да се насърчава чувството за принадлежност към Европа.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Чрез специфични разпоредби в политиката, програми и възможности за учене и откриване младежите се насърчават за социална, културна, образователна и икономическа мобилност.				
Осигурени са информационни и консултантски услуги относно възможностите за младежка мобилност.				
Проектите за мобилност насърчават чувството за принадлежност към Европа, по-специално чрез ценностите и принципите на межкултурното учене на Съвета на Европа.				

Показател 2

Политиката за младежта насърчава разработването на качествени проекти за мобилност.

Критерии за самооценка	Да	Не напълно	Не	Примери за добри практики
Проектите за мобилност отговарят на принципите за качество, като например насоките, предвидени в Европейската харта за качество на образователната мобилност в областта на младежта.				
Знанията и най-добрите практики по въпросите на младежката мобилност се генерират и споделят с цел да се подкрепят по-добри политически решения.				

Положителни тенденции, които ще обусловят по-нататъшен напредък

Области за подобряване и възможни последващи действия

От решаващо значение е младежите да бъдат приобщавани към европейските ценности и по-конкретно, към основните ценности на Съвета на Европа (права на човека, върховенство на закона, демокрация). Съветът на Европа винаги е насърчавал концепция за политиката за младежта, основана на споделени европейски ценности и чувство за принадлежност към Европа.

Именно в този контекст Европейският координационен комитет за младежта (ЕККМ) официално прие настоящия инструмент за самооценка за развитието на политиката за младежта.

Този инструмент е разработен в помощ на самооценката на държавите членки за съответствие със стандартите на Съвета на Европа за политиката за младежта и като основа за развитието на индивидуализирана политика за младежта. Очаква се този практически инструмент да даде възможност на държавите членки и другите заинтересовани страни да изтъкват и споделят добри практики и да измерват напредъка във времето.

www.coe.int

Съветът на Европа е водещата организация за защита на правата на човека на континента. Той има 47 държави-членки, сред които са и всички тези които членуват в Европейския съюз. Всички държави-членки на Съвета на Европа са подписали Европейската конвенция за правата на човека, договор, предназначен да защитава правата на човека, демокрацията и върховенството на закона. Европейският съд по правата на човека следи за изпълнението на Конвенцията в държавите-членки.

